

FRESCO OF THE VIRGIN DISCOVERED AT ETYEMEZ

Feridun DİRİMTEKİN

While laying the groundwork for a hospital which was being built in the region of Etyemez by the Labour Insurance Society the excavations led to the discovery of sepulchral reliefs of the 2nd and 3rd centuries (Fig. 1). In the autumn of 1957 the building was extended toward the sea-shore, and this led to the discovery of the lateral wall and apse of a small chapel, quite near to the Tekye of Etyemez. Under it was a small crypt, to which was connected a vaulted passage (Fig. 2).

In the apse of the chapel was a fresco of the Holy Virgin. It was transferred to the Museum of St. Sophia. Although the Museum authorities were directly interested in the excavations the contractors did not know that a building might be found in that region, and the bulldozers destroyed a small building, joined to the vaulted passage, and which was probably an osteophylio.

1 — The chapel and crypt:

We can conclude from the remains that the chapel measured 6 by 2,5 metres. It was built with bricks 30×30×2 cms., according to the Byzantine style. They bore the stamps:

INBAΠOΛA, INTHΛIЄKΛH and HNHHAAYAA The mortar used was pink, and contained thick pieces of brick.

The length of the apse was 1,50 metres, and the width 1,40. The apse was covered with dark red paint to the height of 20 metres from the floor, and the fresco began there.

The crypt occupied the area under the apse of the chapel. The size was 2×2 metres. The interior was completely empty.

2 — The frescoes:

In the apse of the chapel were two frescoes, one covering the other (Fig. 3).

The earlier fresco was a representati-

on of Mary in the Blacherniotissa type. face was that of a very handsome woman, dressed in blue, according to tradition. On her breast was a medallion representing the child Jesus dressed in white. The workmen did not know that a chapel existed there, and the excavations made behind the wall destroyed part of the figure of Jesus. Only the halo round the head and the left shoulder remain. On the left of the Virgin's head is the monogram MP, and under it the inscription Y KATA. It has been impossible to decipher and understand the inscription, as that part which should be on the right side of the head has been covered by the plaster of the second fresco. The inscription is in black on a ground of dark brick color (Fig. 4, 5).

The later fresco: Because the earlier fresco was deteriorated, of perhaps because it was in a form which did not suit the taste of a later period, or perhaps because they wished to represent the Virgin in a different form, the fresco was covered with a coat of plaster, and a second fresco was painted. So far as can be judged from the remains the second fresco began higher up than the first, and represented the Virgin between two angels. In the course of time the higher part fell off, and there remained in the picture only the chin, neck, and shoulders, and part of has no inscription. As is seen in the illustration the plaster in the lower part fell off and revealed part of the earlier fresco. For this reason it has been impossible to determine the style in which the second fresco was painted.

The technique in the building of the apse shows that it dates from the middle Byzantine period. The earlier fresco be-

longs to the 12th century, and the second to the 14th century (Fig. 6).

Immediately under the apse a marble slab 55 cms. long, 19 cms. in height, and 13 cms. wide, bears the inscription (Fig. 7).

AN TONWN AN TAJIEΔWKAC MOI

It is most probable that this fragment inscribed with a verse from the Gospel, belonged to the chapel.

The vaulted chapel.

A part measuring 2 metres has been examined. It probably joined the crypt to the Osteophylakion. The height was 1.75 metres, and the width 1.20. The floor and lateral walls were built with sandstone, and it was covered with a vault of bricks. On each side was laid on the floor a marble band 12 cms. wide. In the lateral walls were niches unsymmetrically arranged, one on the right hand, and other on the left. In a niche built outside the northern wall of the vaulted passage was found in situ an empty box of sandstone. The size was 18×14×11,5. The workmanship was not good (fig. 8). The bricks and mortar used in the building of the vault which covered the passage were identical to those used in the building of the chapel, which indicates that they were built in the same period.

The Steophylakion was situated at a distance of 18 metres from the chapel. As it was quickly destroyed it has been impossible to examine it. A rough sketch drawn from memory by an engineer was confronted with the recollections of the foremen who worked there, and this led to the following conclusions, —

On the south side of the tekye six steps led down to the building. Opposite the staircase was an altar (?) facing south, about 1,60 metres high (Fig. 9). The apse of the altar was painted yellow, with a cross in the middle. The altar rested upon a console of white marble. On the right side of the console was a stone reliquary, identical to that shown in (fig. 8). The console was shaped like a writing desk, the middle being empty, and each side full, and resting upon a leg, on the front

of which was a marble slab with a Byzantine cross. A water pipe coming from the east passed immediately in front of the altar. The left side of the altar was probably connected with the covered passage. On the east side was a room 2,5 metres wide, on the southern wall of which was an empty marble box, one metre long, without either cross or inscription. The water pipe passed through this room and extended as far as a well situated on the east side. That well was perhaps originally a spring which remained in a hollow place when the level of the ground was raised in the Ottoman period, and afterwards a wall was built around to form a well.

Other finds:

1 — In this region variously colored mosaic tessellae were found in front of the hospital building in a mound of earth not yet excavated.

2 — Large quantities of potsherds belonging to the 11th and 12th centuries were found chiefly in the vicinity of the chapel.

3 — In 1956, 20 metres north of the Steophylakion, in the area now occupied by the hospital buildings were found plain sepulchral stelae of the 3rd century (fig. 1).

4 — In the same region were found plain tombs covered with masonry in the shape of a roof. Inside were bones and lachrymatories.

5 — On the western end of the hospital building, in the earth not yet excavated a very plain sarcophagus of sandstone was partially discovered 1,5 metres below the level of the ground. In a similar sarcophagus discovered previously was found a skull which the responsible authorities sent to the chair of anthropology at the University.

We know that the burial ground of Constantinople was in the vicinity of the city walls. Similar graves were found nearly everywhere in the excavations made in various places in the town. In the excavations made near the tekye of Etyemez it has been ascertained that some of the

cemeteries were in that region, and that they were in use from the 3rd to the 4th century.

It has been impossible to ascertain the nature and length of a wall 1,35 metres thick, which started at an angle from the northern wall of the chapel. It is therefore impossible to conclude if that was an isolated chapel or the lateral chapel of a large church.

Mehmed Ziya Bey has erroneously identified the tekye of Etyemez as the monastery of Dius (1). However R. Janin rightly asserts that that monastery should be localized in the Lygos valley, or on the western slopes of the valley (2). In that region the Church of St. Irenaque should be localized a little further north, the Church of St. Emilien, near the gate of same name of the Constantinople land walls, and the Church of Theotokos Rhab-

(1) M. Ziya, *İstanbul ve Boğaziçi*, pp. 51 and 515.

(2) R. Janin *Les Églises Et Les Mon as tères*.

dos, one of the oldest churches of Constantinople, further west (3).

In the publications published in İstanbul Dr. Paspali, in *Byzantinai Melete*, writes that a Christian monastery existed there, but according to the information he gives himself the monastery was situated on the left of the road leading from Langa to Samatya, between that road the sea-shore (4). The information he gives on that monastery is rather vague, and he merely says that in the Byzantine period the Monastery of Etyemez was called (Μονή των αυροζαγρον) Skarlatos Byzantios gives no information. In *Hadiqa* it is stated that the tekye was formerly a church (5).

All those sources give no information that might enlighten us on the nature of the chapel. Perhaps the groundwork to be laid in 1959 will result in finds apt to enlighten this matter.

(3) Feridun Dirimtekin, *Marmara Surları*, p. 46, note 34.

(4) Paspali, *Byzantinai Melete*, p. 397.

(5) *Hadiqa*, I, pp. 32, 22.

Τῆ Διὸς ἐκ Ἀητοῦς Κούρη, Βασιληΐδι
Κόσμου, (1).

Küçükasya kitabelerinden 427 sinde Tanrıça Artemis, gerek ismi, gerekse türlü epithet'leri ile zikredilmiştir. Bu rakamın nihai olduğunu elbette iddia edemeyiz. Muhtelif sebeplerden müracaata imkân bulamadığımız neşriyat arasında da, henüz neşriyatı yapılmamış veya ilim âlemince tespit edilememiş buluntular içinde de Artemis'i ihtiva eden bir hayli malzemenin mevcudiyeti muhakkak olduğu gibi, yeni buluntuların bu sayıyı arttıracığı da şüphesizdir.

Çalışmamızda Küçükasya'ya ait, neşriyatı pek dağınık, epigrafik malzeme içindeki mevzumuzla alâkalı kitabelerin mümkün olduğu kadar noksansız tespiti endişesiyle hareket edilmiş, bu maksatla zaman ve imkânın müsaadesi nisbetinde fazla mehaza müracaat olunmuştur.

Tanrıçayı ihtiva eden kitabelerin bölgelere dağılımı şöyledir:

İonia'da	201 adet,
Karia'da	47 "
Lydia'da	76 "
Mysia'da	20 "
Bithynia'da	2 "
Phrygia'da	10 "
Lykia'da	27 "
Pamphylia'da	14 "
Pisidia'da	24 "
Kilikia'da	4 "
Lykonia'da	1 "
Galatia'da	1 "

kitabede tanrıçaya rastlanmıştır.

Listenin tetkikinden ilk çıkacak netice, Cenubi Garbî Anadolu'daki kesafetle, bu bölgeden uzaklaştıkça miktarın sür'atle düştüğüdür.

(1) SEG, IV, 645.

Filhakika, yalnız İonia'daki miktar bütün Küçükasya'dakinin % 47 sidir. İonia'yı % 18 ile Lydia, % 11 ile de Karia takibediyor. İonia, Karia ve Lydia'dan müteşekkil Cenubi Garbî Anadolu, sahasının küçüklüğüne rağmen, kitabelerden % 76 sını (427 ye mukabil 324 ünü) ihtiva etmektedir. Bu üç bölgeyi çevreleyen Mysia, Phrygia, Pisidia, Pamphylia, ve Lykia bölgelerindeki kitabe miktarı 95, nisbeti % 22 den biraz fazladır. 3. kısmı teşkil eden Bithynia, Galatia, Lykaonia ve Kilikia'da ancak 8 kitabe mevcuttur ki, bu tamamın % 2 kadarıdır.

Yukarıda kısaca belirtilen vaziyetin husulünde rol oynayan kanaatımızca:

1 — Garbî ve Cenubî Garbî Anadolu'daki iskân kesafeti,

2 — Bu bölgelerin garpla ticaret ve kültür münasebetlerinin fazlalığı,

3 — Hafriyat, seyahat ve ilmî araştırmalarla Garbî Anadolu'nun daha çok işlenmiş olması,

4 — Orta Anadolu'nun büyük bir kısmında Phrygia ana tanrısı Kybele'nin fazla itibar görmesi,

5 — Şimalî ve Şarkî Anadolu'nun Garp'tan gelen tesirlere daha az mâruz kalışı, buna mukabil Pers tesiri altında bulunması,

gibi sebeplerdir.

İonia'nın malzemece bu kadar zengin oluşunun başlıca sebeplerinden biri de sınırları içinde pek mühim iki Artemis mâbedinin bulunmasıdır. Bunlar Ephesos'daki Artemis Ephesia ile Menderes Manisasındaki Artemis Leukophruene'nin mâbetleridir. İonia'daki 201 kitabeden 79 u birincisine, 81 i diğerine aittir.

Çok mühim mâbetlerden Artemis Pergaia'nın bulunduğu Pamphylia'da ise an-

cak 14 kitabe mevcuttur. Fakat zamanla buradan da küçümsemiyecek miktarda kitabenin çıkması beklenebilir. Zira Perge kazıları devam etmektedir ve mabet henüz bulunamamıştır. 1955 yılı kazısında ele geçen iki kitabe (2), bu husustaki kanaatımızı takviye etmektedir.

Pontos ve Kappadokia'ya ait kitabelerden hiçbirinde Artemis'e raslanmamıştır. Strabo, XI 512 ve XII 559 da Pontos'da Zela'da Anaitis'in mâbedi olduğunu, XII 535 de Kappadokia'da Komana'da Ma'ya tapıldığını zikretmektedir. Ancak Zela'daki Anaitis'in Pers tanrıçası Anâhita olması kuvvetle muhtemeldir. Çünkü buradaki mâbet, aynı mehzandan öğrendiğimize göre, Persler tarafından kurulmuştur. Ko-

mana'daki Ma ise, Artemis ile bazı yakınlıklar göstermekle beraber, daha fazla Kybele'ye yakın bir Küçükasya tanrıçasıdır (3).

Görülüyor ki, daha ziyade Küçükasya'nın garp bölgelerinde, yer yer vasıflarından bir kısmını kaybetmesine mukabil, Anadolu'nun ana tanrısını da temsilen, yayılmağa muvaffak olan Artemis kültü şarka ve şimalde Pontos sahillerine kadar ulaşmamıştır.

Küçükasya kitabelerinde Artemis, bölgeden bölgeye değişen 96 adet epithet taşımaktadır. Her bölgede bunlardan hangilerinin ne miktar geçtiği aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

BÖLGELER EPITHETLER	BÖLGELER												
	Ionia	Karia	Lydia	Mysia	Bithynia	Phrygia	Lykia	Pamphylia	Pisidia	Kilikia	Lykaonia	Galatia	
*Αρτεμις	189	43	47	15	2	10	19	14	20	2	1	1	
*Αγιοτάτη	3		2										
*Ασιοτηνή			1										
*Ασιτα Κατέχουσα			1										
ἐν Ἀγλιτοῖς			1										
Αιγία										1			
*Αναίτις			26										
*Ανεΐχητος			1	1									
*Απτέρω			1										
*Αρχέγονος				1									
*Αρχηγέτις	22						3						
ἐν τῇ Ἀσίᾳ			1										
*Αστελεανή						1							
*Αστιάς		5											
*Ασυλος							2						
*Ατιμις			2										
Βαϊονή				1									
Βασιληίς												1	
Βασιληίς Κόσμου			1										
Βρηθός			1										

(2) Bu kitabeleri tetkikimiz için fotoğraflarını veren ve mevzua ithalimize müsaadelerini esirgemeyen sayın Prof. Arif Müfid Mansel'e teşekkürü borç bilirim.

(3) RE, XIV, sa. 77 vd.
W. H. Roscher, Lexikon der griechischen und Römischen Mythologie, II., sa. 2251 vd.

KÜÇÜKASYA KİTABELERİNDE ARTEMİS

BÖLGELER EPITHETLER	İonia	Karia	Lydia	Mysia	Bithynia	Phrygia	Lykia	Pamphylia	Pisidia	Kilikia	Lykaonia	Galatia
Βορειτηνή			1									
Βουληφόρος	1											
Δαίμων	1											
ἐν Δειράδι							1					
Δηλίτις		1										
Ειληθία	2		1									
Ἐλασηβόλος								1				
Ἐλευθέρα							8		2			
Ἐπήκοος	1		3			1						
Ἐπιφανέστατη	1		1									
Ἐπιφανής		2					1					
Εὐεργέτις	6											
Εὐλαδρηγή						1						
Ἐπεισία	29	3	3			1						
ἐν Ἐπέσῳ	1											
Θαρσηνική							2					
Θεά	27	1	7	1		1	8	1	7	1		
Θέμις				2								
Θεός	28	1	9				2			1		
Ἰακυνθοτρόφος		2										
Καλλιτεκνον	1											
Καυκασίς	1											
Κι. . .							1					
Κιθώνη	1											
Κινδυάς	1	2										
Κολιόργων		2										
Κομβική							2					
Κούρα Διδός		1	1									
Κούρη									1			1
Κυ. . .		1										
Κυρία	4											
Κωράσων		2										
ἐν Κωράσοις		1										
Λαγβηνή							1					
Λαυρία	1											
Λευκιανή		1										
Λευσοφρηνή	67	1	1		1							
Λογία				2								
Μά			1	1								
Μαλειτική							1					
Μεγάλη	1		5						1			
Μέγιστη	2											

BÖLGELER EPITHETLER	Ionia	Karia	Lvdia	Mysia	Bithynia	Phrygia	Lykia	Pamphylia	Pisidia	Kilikia	Lykaonia	Galatia
	Μέγιστος	1										
Μήτηρ			16									
Μήτηρ θεῶν			1						1			
Μουνυλίχ				2								
Νικηφόρος	1								1			
Ὀλυμπεῶν		1										
Ὀρθωσία				1								
Παλις		1										
ἐν Παναμάροις		1										
Πόντοτε γεγονυίχ			1									
Πάτριος θεός	1											
Πεδιανή				1								
Παιδιώ		2										
Πελδεκεῖτις		1										
Περασία												
Περγαία		1						5		2		
Περγαίων								1				
Περσική			3									
Προηγέτις							1					
Προκαθηγεμών	1	2										
Πυθίη	17											
Σαρδιανή			1									
ΣΑΤΙΠΙΣΙΕΗΝΗ										1		
Σεβαστή	1	1		1					1			
Σιδυμική							1					
Σκιρίς	1											
Στρατία		1										
Σώτειρα	2		1									
Ταρσηνή			1									
Ταυροπόλος		1	1			1						
Τιργουσαλλεων									1			
Τρεβενδατική							1					
Φαγλε. . . τίς		1										
Φιλείς			3									
Φωσφόρος	1			1								

Yukarıda zikredilen epithet'ler başlıca üç gruba ayrılabilir:

I — Ethnik epithet'ler:

Ekseriyeti Küçükasya'da 42 adetle bu grup teşkil etmektedir. Birçok şehir ve yer adının Artemis'i tavsif etmesi kanaatımızca tanrıçanın mâbedine sahip şehirlerin bundan gurur duyması gibi psikolojik bir halden doğmuştur.

Ethnik epithetler umumiyetle sıfat halindedir: Ἀσιωτική, Αἰγαία, Ἐφεσία Περγία gibi.

Yer adlarının dativus lokativus halinde kullanıldığı da vakidir: ἐν Ἀσίττοις, ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἐν Δειράδι, ἐν Ἐφέσῳ, ἐν Κωράσις, ἐν Πανμάροις gibi.

Birkaç kitabede de: ἡ Ἄρτεμις τῶν Ὀλυμπεῶν (4), ἡ Περγείων Ἄρτεμις (5), Ἄρτεμις Τιογοσαλλεῶν (6) şekli vardır. Bunlarda Artemis'in şehir halkınca daha çok benimsediği, daha yakın hissedildiği seziliyor.

Ethnik epithet'ler daha ziyade mahalîliği ifadelendirdikleri cihetle ekseriya kendi bölgeleri dışında kullanılmamışlardır. Bunlardan yalnız Ἐφεσία, İonia'dan başka Karia, Lydia ve Phrygia'da; Περγία Pamphylia'dan başka 1 defa Karia'da; Κωδύας da Karia'dan başka 1 defa İonia'da geçmektedir.

Ethnik epithet'lerden Ἀπίρα, ἐν Δειράδι, Δηλία, Καυκασίς, Λαφρία, Μαλειτική, Μουνυχία, Ὀρθωσία, Περσική, Πυθία Küçükasya dışındaki şehir, yer ve kavim adlarından teşekkül etmiştir.

II — Vasıf gösteren epithet'ler:

Bunlar da miktar bakımından (39 adet) birinci gruptakilere yakındırlar. Muayyen epithet'ler ekseriya muayyen bölgelerde kullanılmışlarsa da, iki veya daha fazla bölgede kullanılanlarına birinci gruptakilerden çok raslanmaktadır. Umumiyetle her bölge tanrıçanın bir veya birkaç vasfını daha çok benimsemiş ve onu bu vasıflarıyla belirtmeyi tercih etmiştir.

(4) SEG, II, 564.

(5) SEG, II, 708.

(6) H. Metzger, Catalogue des Monuments Votifs du Musée d'Adalia sa. 17.

Bu gruptaki epithet'leri ile Artemis "kurucu, kurtarıcı, kumandan, rehber, mu-zaffer, yenilmez, muktedir, nasihat veren, ikna eden, (duayı) dinleyen, lütufkâr, hür, kanun ve nizam (tanrısı), kraliçe, dünyanın kraliçesi, büyük, pek büyük, muhtem, ışık saçan, beyaz yüzlü, kader, doku-nulmaz, daima mevcut, ebe, geyik avcısı, (Zeus'ün) güzel çocuğu, (Zeus'ün) kızı" bir tanrıça olarak görülmektedir.

III — Artemis'e epithet olarak kul-lanılan tanrıça isimleri:

Bunlar Ἀναίτις, Μά ve Μήνηρ dir. Anaitis Pers tanrıçası Anâhita'nın Küçükasya'daki bir şekli (7) olmakla beraber, 11 Lydia kitabesinde Artemis'in epithet'idir. Meter ise Lydia kitabelerinden 10 unda Anaitis ile 6 sında da Artemis veya epithet'leri ile birlikte geçmektedir.

Garpten gelen kült ile Küçükasya ana tanrısı ve Perslerin Anâhita'sının müte-kabil tesirlerle en çok mezcedildikleri Lydia'da (bilhassa Kula ve Maeonia do-laylarında) tanrıça, Artemis'i, Kybele'yi ve Anâhita'yı temsil eden bir kült haline gelmiştir. Maeonia'da bulunmuş bir relief (8) bu hususu takviye etmesi bakımından zikre şayandır. Buradaki tanrıça iki yanında aslanlarla tam bir Kybele olma-sına rağmen altında Ἄρτεμις adını gör-mekteyiz.

Lydia ve Mysia'da birer defa geçen Μά'yı Artemis'le beraber göremiyoruz. Fakat onunla yakınlığına dair bazı izler de mevcuttur. A. Hartmann R E, XIV 1, sa. 89 da Orig. in. Cels. VI, 22 deki «Τὰ Καππαδοκῶν [sc. μυστηρία] περὶ τῆς ἐν Κομάνοις Ἀρτέμιδος» ibaresine dayana-rak bu hususu belirtmektedir.

Artemis'in tespit ettiğimiz epithet'lerinden, Lykia'ya ait olan ikisi, Ἐαρσηνική ve Μαλειτική yenidir.

Bu epithet'leri ihtiva eden kitabeleş:

1 — Adak steli, İstanbul Arkeoloji Müzeleri env. No: 5258 A. Boy: 29, gen.: 15, kal.: 15 cm. (Fot: 1).

(7) RE, II, sa. 1380; I, sa. 2030.

W. H. Roscher, Lexikon der griechischen und Römischen Mythologie I, sa. 330 vd.

(8) REA, VII, 1905, Lev. I.

Ἄρτεμιδι | Ἐαρσηνικῇ

"Artemis Tharsenike'ye".

2 — Adak steli. İstanbul Arkeoloji Müzeleri, env. No: 5258 B. Boy: 17, gen.: 10, kal. 10 cm. (Fot: 2).

Ἄρτεμις Ἐαρσηνικῇ

"Artemis Thersenike".

3 — Adak steli. Antalya Müzesi, env. No: 531. Boy: 30, gen.: 13-15,5 kal.: 9-11,5 cm.

Ἀγαθεινός Τλη-
πολέμου Ἄρ-
τέμιδι Μελει-
τικῇ εὐλήν
μετὰ τῶν
συνερχομένων.

"Tlepolemos oğlu
Agatheinos, Artemis
Maleitike'ye adağı
birlikte gelenlerle
(sundu)."

İlk iki kitabe Antalya'nın Finike kazasına bağlı Çaldır köyünde bulunarak 1954 yılında İstanbul Arkeoloji Müze-
rince satın alınmış, üçüncüsü de (9), An-
talya'nın Kaş kazasına bağlı Kalkan Na-
hyesinin Furnaz köyünde (bu köy Pata-
ra'ya 6-7, Ksantos'a 9 km. kadar mesafe-
dedir.) bulunup 1950 yılı sonlarında Anta-
lya Müzesine maledilmiştir.

Ἐαρσηνικῇ nin cesaret, cür'et mânala-
rındaki θαρσέω fiili ve θάρσησις θάρσος
kelimeleri ile alâkalı olması ihtimal dahi-
lindedir. Athena'nın da, harp tanrıçası
olarak aynı kökten gelme Θαρσώ epithet'i
vardır (10).

Diğer taraftan Apollon'un Mysia'da
bir nehir adı Τάρσιος veya bir Kilikia
şehri Τάρσος'dan gelme Ταρσεύς ve
Τάρσιος epithet'leri vardır (11). Lydia'da
bir adak kitabesinde de (12) «Ἀπόλλωνι
Ταρσίω καὶ Μητρὶ Ταρσηνῇ» geçmektedir.
Ἐαρσηνικῇ nin hem, Apollon ile birlikte
geçmesine dayanarak Artemis'e maletti-
ğimiz, Ταρσηνῇ ile hem de Apollon'a ait
Ταρσεύς ile yakınlığına hükmedilebilir.

Ταρσηνῇ ile Ἐαρσηνικῇ nin yakınlık-

(9) Bu kitabenin kopyasını, envanter kayıt
suretini bildiren Antalya Müzesi Müdürü sayın
İsmet Ebcioğlu'na ve fotoğrafını temin eden Y.
Mimar Mustafa Ayashoğlu'na teşekkür borçlu-
yum.

(10) RE, V A₂, sa. 1307.

(11) RE, IV A₂, sa. 2413, Tarsos madde-
sinde No: 3, ve sa. 2411.

(12) M.χ.B. 1880 sa. 162 No: τκῆ

ları bir yana, Apollon'un epithet'lerinden
pek çoğunun Artemis için de kullanılmış
olmasını (13) nazarı itibara alarak bu iht-
timallerden ikincisinin daha kuvvetli oldu-
ğu kanaatına varmaktayız. Τάρσος'un
Ἐάρσος şeklinde bir imlâsı bulunması (11)
kanaatımızı takviye ettiği gibi, epit-
het'i Tarsos (bugünkü Tarsus) şehrine
maletmemizi mümkün kılmaktadır.

Μελειτικῇ nin de Apollon'a ait
Μηλεάτας (14)'a muadil ve onun gibi
Μηλέα (veya Μαλεῖς (15)'dan neş'et
etmiş bir epithet olduğu fikrindeyiz. Lakae-
daimonia'da bir mevki alı olan Μαλέα'
nin ethnikonları arasında masculinum
Μηλεῖτης, Μαλειάτης, Μηλειῆτης ve femini-
num Μαλεῖτις, Μαλεῖτις vardır (16).
Μαλειτικός veya Μαλειτικῇ gibi bir sifa-
ta raslanmıyorsa da, yer adlarından bu
gibi ethnikonların teşekkülü kaide dışında
değildir.

Kendi bölgesinde dahi görülmeyen bu
epithet'in Lykia'da kullanılması arızidir.
Kitabeden öğrendiğimize göre adağı sunan
Agatheinos Lykia halkından olmayıp, her-
hangi bir münasebetle, hariçten gelmedir.
"Birlikte gelenler" kaydından bunların
bir grup oldukları anlaşılıyor.

Artemis, kitabelerden 137 sinde yal-
nız isimle, 226 sında isim ve epithet ile,
64 ünde de sadece epithet ile zikredilmiş -
tir.

Bu durumun bölgelere göre detaylan-
dırılmasından aşağıdaki liste meydana ge-
lir:

	İsim	İsim ve epithet	Epithet
Ionia	55	134	12
Karia	20	23	4
Lydia	22	25	29
Mysia	8	7	5
Bithynia	1	1	—
Phrygia	5	5	—

(13) Krşl.: RE, II₁, sa. 41-72 ile sa. 1378 -
1402.

(14) RE, XIV₁, sa. 869.

(15) RE, XIV₁, sa. 859, Malea maddesinde
No: 1.

(16) Pape, Wörterbuch der griechischen
Eigennamen, sa. 848.

	İsim	İsim ve epithet	Epithet
Lykia	7	12	8
Pamphylia	6	8	—
Pisidia	11	9	4
Kilikia	1	1	2
Lykaonia	1	—	—
Galatia	—	1	—

Hemen hemen bütün bölgelerde isimle, isim ve epithet aynı miktarda görülüyor. İonia'da ikinci halin ekseriyette olması Menderes Manisasının istisnai vaziyetinden ileri gelmektedir. Filhakika bu şehrin, büyük ekseriyeti tanrıçanın merasimlerine iştiraki ifade eden diğer şehirler kararnamelelerinden ibaret, 81 kitabesinden 68 inde isimle birlikte epithet'lerden bir veya birkaçı (bilhassa $\Lambda\sigma\kappa\omicron\sigma\tau\omicron\upsilon\eta\eta$) kullanılmıştır.

Tanrıçanın yalnız epithet ile ifadesine her bölgede, diğerlerine nazaran, çok daha az kitabede raslanmaktadır. Ancak Lydia bu hususta bir istisnadır. Buradaki durum bilhassa Anaitis ve Persike'nin Artemis'e epithet olmaktan çok müstakilen zikredilmelerinden hasıl olmuştur. Hakikatte bu iki tanrıça bazan Artemis'i tavsif etmekle beraber, Lydia'da şahsiyetlerini muhafazaya muvaffak olmuşlardır. Kefaret kitabelerinde Anaitis, karşımıza Artemis'den tamamiyle ayrılan bir karakter, bambaşka bir çehre ile çıkar.

Lydia epithet tenevvüü cihetinden de en zengin bölgedir. İonia'nın 201 kitabesinde 30 epithet bulunmasına mukabil, Lydia'nın 76 kitabesinde 31 epithet vardır. Bu da kanaatımızca, bölgenin coğrafi vaziyeti itibariyle hem garbın, hem de şarkın tesir sahası dahilinde bulunması ile izah edilebilir. Burada Artemis Anaitis'i, Meter Anaitis'i, Artemis Persike'yi, Artemis Tauropolos'u, Ma'yı muhtelif epithetleri ile gördüğümüz gibi, Artemis Aptaera, Artemis Ephesia, Artemis Leukophryene ile de karşılaşmaktayız. Ancak gariptir ki, epithet'ini Sardes'den almış olan Artemis Sardiane yalnız bir defa geçiyor.

Lydia ve İonia'dan sonra 25 epithet ile üçüncülüğü Karia alıyor. Karia'da Ar-

temis epithet'lerinden 13 ü etnik'tir. Bunlardan 8 i bölge içindeki mahal isimlerinden teşekkül etmiştir. Bölge dışından 3 defa Artemis Ephesia'yı, birer defa Artemis Pergaia, Leukophryene ve Delia'yı görüyoruz. Burada Küçükasya ana tanrısı tipine raslanmıyor.

Lykia'da 14, Mysia'da 13 epithet mevcuttur. Diğer bölgelerde ise miktar, kitabe sayıları ile mütenasip olarak 10 dan aşağı düşmektedir.

Küçükasya cemiyet hayatında canlı bir şekilde tezahür eden Artemis'in muhtelif vesilelerle zikredildiği kitabeleri başlıca 6 grupta mütalâa edebiliriz:

I — Adak ve yapı kitabeleri:

Gerek miktarları, gerekse bölgelere yaygınlığı itibariyle ekseriyet adak kitabelerindedir. Mevzuumuza 1 mezar kitabesi ile giren Galatia hariç, bütün bölgelerde rasladığımız adak kitabelerinin sayısı, 16 yapı kitabesi ile birlikte, 146 dır. Bu rakam umumî yekûnun % 34 ünden fazladır.

Adak ve yapı kitabelerinin en fazla bulunduğu bölge Lydia'dır. Bölgenin 76 kitabesinden 42 si bu cinstendir. Bunlarda tanrıçayı umumiyetle yalnız görüyoruz. Ancak, 3 tanesinde Men Tiamos'la, birinde Zeus, birinde Apollon, birinde de demos'la beraberdir. Men ile beraber olduğu zamanlarda önde zikredilmesine mukabil, Zeus ve Apollon ile geçtiğinde ikinciliğe düşüyor.

Adaklardan 5i, maksat belirtmeleri bakımından, hususiyet arz ediyor. Bunlardan ikisi göz sağlığı, diğerleri ayakların, göğüslerin ve vücudun sağlığı için sunulmuşlardır.

39 adak kitabesi ihtiva eden İonia'da ise Artemis ancak 8 kitabede yalnızdır. Diğerlerinde imparator, demos, boule ve gerusia ile, Miletos'dan bir kitabede de Apollon ile beraberdir. Ekseriyeti Ephesos'da ait olan adaklarda tanrıçanın geçişi, daima birinci plânda olmasına rağmen, şekli hissini veriyor.

İonia'da yapı kitabelerine yalnız Ephesos'da raslanmaktayız. Sayıları Küçükas-

ya'dakinin yarısı (8 adet) olan bu kitabelerde de aynı vaziyet müşahade edilmektedir.

16 adak ve yapı kitabesi olan Karia'da durum değişiktir. Burada tanrıçanın mevcudiyeti daha canlı hissediliyor. Adaklardan 5 i yalnız Artemis'e, 5 i de Artemis'le birlikte diğer tanrılara (ezcümle Zeus, Hera, Leto ve Apollon'a) sunulmuştur. 3 adak Artemis'e değildir. Bunların 2 si Nemesis'e, biri de imparator'a sunulmuş olup, sunanlar Artemis rahipleridir. Tanrıçayı 1 adak ve 1 yapı kitabesinde imparator ile görmekteyiz.

Phoibos'a Artemis heykelinin ithafını ifade eden vezinli bir kitabe de zikre değer (17).

Mysia'nın 11 kitabesinden 8 inde Artemis yalnız, 3 ünde Apollon ile beraberdir. Bunlardan 2 sinde şükran ifade edilmekte, 1 inde de kendisine mâbet yapıldığı zikrolunmaktadır.

Lykia'ya ait 13 kitabeden 9 unda Artemis'i yalnız, diğerlerinde Zeus, Ares, Leto, Apollon ve imperator ile görüyoruz. Ksantos'da bulunmuş bir kitabeden şehrin Antiokhos tarafından İ. Ö. 197 yılında Leto, Apollon ve Artemis adına takdis edildiğini (18), bir başkasından kumandan Aitolos tarafından Artemis'e korulukla mâbet tesisi ile içinin tefriş edildiğini (19), öğrenmekteyiz.

Pisidia'dan 10 kitabenin 8 inde yalnız, 1 inde Phoibos'la, 1 inde de θεοί Σεβαστοί ve şehirle beraber geçiyor. Bu adaklardan 2 sinin Ξένοι Τεκμορείου'lar tarafından sunulduğunu görüyoruz. Ramsay, Ksenoi Tekmoreioi'ların Artemis Limnaia'ya ibadette birleşmiş bir grup oldukları kanaatinde (20).

Daha az kitabesi olan diğer bölgelerde adak sayısı da azdır. Phrygia'da 8, Pamphylia'da 3, Bithynia ve Kilikia'da 2 şer, Lykaonia'da 1 adak kitabesi mevcuttur.

Phrygia'da Sebaste'de bulunmuş bir

kitabeden İ. S. 128 yılında Apollon ve Artemis'e bir mâbet yapıldığını (21) öğreniyoruz. Aezani'de de iki tanrıyı yanyana bulmaktayız.

Tanrıçaya Pamphylia'dan 2 kitabe de imparatorla, Kilikia ve Lykaonia'da birer kitabe de Apollon ve diğer tanrılarla adak sunulmuştur.

II — Kararname, kanun, kralî mektup ve fermanlar:

Umumiyetle Ionia, Karia, Lydia, Mysia ve Lykia'da görülen bu grup kitabelerin sayısı 131 dir. 60 ı Menderes Manisasına ait olan 87 kitabe ile birinciliği Ionia alıyor.

Menderes Manisası kararnamelerinin ekseriyeti muhtelif Yunan şehirleriyle birkaç Küçükasya şehrinin Artemis Leukophryene merasimlerine iştiraklerini ifade eder. Bunlarda tanrıça mevzuun ana kısmını teşkil etmekte ve her birinde merasimleri, kurban ve hediye takdimi, kendisine saygı ve bağlılık ifadesi gibi vesilelerle en az 3-6 defa zikredilmektedir. 4 kralî mektupta da geçişin aynı vesilelerle olduğu görülmüyor.

Burada ancak birkaç şeref ve proksenos kararnamesinde bulunan kararname metnini havi stelin tanrıçanın mâbedine konulması kaydı, Menderes Manisasında kilerden mevzu ve üslup itibariyle farklı, Ephesos ve diğer Ionia şehirleri kararnamelerinde ekseriyettedir.

Ephesos kararnamelerinden birinde şehir ve arazinin Mithradates'e karşı korunması mevzuunda mâbedin de ayrıca ve başta zikredilmesi tanrıçaya verilen ehemmiyetin bir delilidir (22).

Miletos'dan bir muahede kararnamesinde taraflardan Magnesia'luların Artemis Leukophryene'ye yemin etmelerine mukabil Miletos'luların Apollon'a yemin ettiklerini görüyoruz.

Aynı şehrin bir kitabesinde de Artemis Kithone'nin mâbedine giriş şartları kanunla tespit edilmiştir (23).

(17) CIG, No: 2661=Kaibel, No: 786.

(18) OGI, No: 746.

(19) OGI, No: 91.

(20) Ramsay, HG, sa. 411.

(21) RUM, 2, 1896, sa. 288, Not: 3-CIG, No: Add. 3871 d.

(22) Syll. No: 253.

(23) Milet, 1/7, No: 202.

Karia'da bu tip kitabe sayısı 19 dur. Bunlardan 10 u Olymos şehrine aittir. Olymos şehri kararnamelerinden 8 inde mukaddes arazinin icara verilmesi mevzuuna raslamaktayız. İcar kararnamelerinin hemen hepsinde Artemis ve Apollon yanyana, mâbet ve arazileri, malları müşterektir.

Tanrıça 4 ü şeref kararnamesi olan, muhtelif Karia şehirlerine ait, diğer kitabelerde stelin mâbedine konması, rahip veya rahibesi, mâbedinin masuniyeti gibi vesilelerle geçmiştir.

7 Lydia kararnamesinden 4 ünde geçiş sebebi stelin mâbede konulması, 1 inde rahibinin tebcili, 1 muahede kararnamesinde yemin ve stelin mâbede konmasıdır. Nysa'da bulunmuş bir krali mektupta da Mithradates'in düşmanlarından Khairemon'un Artemis Ephesia mâbedine sığınışından bahsedilmektedir (24).

Mysia'nın 8, Lykia'nın 7, Pamphylia'nın 2 ve Pisidia'nın 1 kararnamesi mevcuttur. Bunlarda geçişler umumiyetle mâbedi münasebetiyledir.

Artemis mâbetlerinin yerleri ἐν τῷ ἐπιανεστάτῳ τόπῳ ibaresi ile bazı kitabelerde övülmüştür. Bu ibareyi birer defa Menderes Manisasında, Olymos'da, Bergama'da, Telmessos'de ve Perge'den iki şeref kararnamesinde biraz değişik ifade ile Κατὰ τὸν ἐπιανεστάτον ἵππον şeklinde görüyoruz.

Menderes Manisası kararnamelerinin çoğu Grek şehirlerinden olmasına mukabil Ephesos'da dışarıdan kararnameye raslanmamıştır. Ephesos adak kitabelerinde Artemis Ephesia'nın başka tanrılarla, bilhassa pek yakını olan Apollon ile, görülmeysi de dikkati çeker. Bu hususiyetin sebebi ni Artemis Leukophryene'nin Yunanistan'dan gelme, Artemis Ephesia'nın ise Küçükasya ana tanrısı tipinde bir yerli tanrıça olmasında aramalıdır.

III — Şeref kitabeleri:

Küçükasya'da 84 adet şeref kitabesine raslanmıştır. Bunlardan 47 si İonia'dandır. Diğer bölgelerde ise miktarın hayli

(24) Welles, No: 73 ve 74.

düşük olduğu görülüyor. Karia'da 7, Lydia'da 12, Phrygia'da 1, Lykia'da 3, Pamphylia'da 5, Pisidia'da 7, Kilikia'da 2 şeref kitabesi mevcuttur. Bu kitabelerde Artemis'in rahip ve rahibeleri, kült memurları, neokoros'lar ile dinî sıfatı haiz olmayıp tanrıçaya saygı ve sempatilerini herhangi bir şekilde gösterenler, ekseriya boule ve demos tarafından, tebcil edilmişlerdir.

Ephesos'a ait bir şeref kitabesinde Hadrianus'un Artemis'e fevkalâde hediyelediği için tebcil edildiğini görmekteyiz.

İkisinde Gordianus'un tebcil edildiği 4 kitabede tanrıça Ephesos şehrinin neokorosluğu münasebetiyle geçmektedir.

Didyma'da Apollon mâbedinde bulunmuş kitabelerden birinde kral Antiokhos'un kızı kraliçe Apame, diğerinde kral Ptolemaios'un kızı kraliçe Philotera'nın heykelleri Miletos demos'u tarafından Artemis Pythie'ye sunulmaktadır. Apollon mâbedine konulmuş olan heykellerin Artemis'e sunulması iki kardeş tanrı arasındaki yakınlığın tezahürlerinden biridir.

IV — Mezar kitabeleri:

Artemis ihtiva eden mezar kitabelerinin sayısı 18dir. Bunlar İonia, Karia, Lydia, Lykia, Pamphylia, Pisidia ve Lykaonia'da birer ikişer dağılmış vaziyettedir. 1 i Karia'ya, 2 si Lydia'ya, 2 si Lykia'ya ve 1 i Pisidia'ya ait olan 6 sında mezarın korunması vazifesi tanrıçaya verilerek bozanın mâbede muayyen miktarda para cezası ödemesi kaydı konmuştur.

Lydia'dan bir kitabede (25) mezarın birinin bozması ihtimaline karşı " τὴν Ἀναεῖτιν τὴν ἀπὸ ἱεροῦ ὕδατος κελύω μένην ἔξει " ibaresinin zikri calibi dikkattir. Kefaret kitabelerinde de görüleceği gibi, Anaïtis'in kızdırılması tehlikeli bir şeydir. Burada mezarın masuniyeti için onun kudretinden medet umulmuştur.

Tanrıça Lykia, Pisidia ve Galatia'da birer kitabede de rahibeleri münasebetiyle geçmiştir.

(25) Buresch, sa. 117, No: 56.

Pamphylia ve Pisidia'dan birer kitabe ise kendisine ithaf görmekteyiz.

V — Kefaret kitabeleri:

Yalnız Lydia'ya mahsus bir gruptur. Hepsî de Kula mintakasında bulunmuş 6 kefarete kitabesi mevcuttur.

Anaitis'i epithet almış olarak Artemis, bunlardan yalnız birinde zikredilmiştir.

Yeminini tutmayanları, borcunu vermeyenleri, yanılanları şiddetle cezalandıran tanrıça, kitabelerden üçünde Men Tiamos ile birlikte geçmekte ise de, daima başta bulunmasından, yatıştırma gayretlerinin kendisine tevcihinden ve nihayet kudretini göstermesinden hükmün onda olduğu anlaşılıyor.

Başka bölgelerin kitabelerinde görmediğimiz bu haşın vasıflar şüphesiz hakikî Artemis tipine uymuyor. Lydia'da Artemis'in yerli kültü temsil etmesinden çok kendisinin temsil edildiğine şahit oluyuz. Garptan gelen tesirle halk Artemis adını kabullenmiş, fakat an'anesinden fedakârlık yapamıyarak tanıdığı ve korktuğu tanrıçayı da bırakmamıştır.

VI — Hudut kitabeleri:

Antik dünyada suçluların içine sığınmak suretiyle takipten kurtuldukları mâbet hudutları bazan genişletilmek, bazan daraltılmak suretiyle muhtelif devirlerde yeniden tespit olunmuştur.

Küçükasya'da 4 ü Ionia'dan, 2 si Lydia'dan olmak üzere, Artemis mâbetlerinin sınırlarını gösteren, 6 hudut kitabesine raslanmıştır.

Ionia'da Belevi, Hasan Çavuşlar, Küçük Kadife ve Büyük Kadife'de bulunmuş olan hudut taşlarından Artemis Ephesia'nın asylos'luk hudutlarından bir kısmını öğrenmekteyiz. Bunlardan ikisinde hudut imparator tarafından tâyin edilmiş, diğer ikisinde imparator'un iradesiyle hareket olunmuştur.

Lydia'daki hudut taşlarından biri Tire civarında Çatal köyünde, öteki de Hierokaisarea'da bulunmuştur.

Hududun tek kitabe ile tâyini mümkün olamayacağına göre buralarda başka

hudut taşlarının mevcudiyeti muhakkaktır.

Bilhassa adak ve şeref kitabelerinin tetkikinde göze çarpacak hususlardan biri de dinî vazifelerde kadınların daha fazla faaliyet göstermeleridir. Artemis'in 23 rahibine mukabil 40 rahibesi tespit edilmiştir. Vaziyet kült memurluklarında da aynıdır. 9 erkek memura mukabil 14 kadın memura raslanıyor.

Artemis'e adak sunanların ekseriyetini ise erkekler teşkil eder. Kitabelerden 81 inde erkeklerin, 37 sinde kadınların, 13 ünde de erkek ve kadınların müştereken adak sunduğunu görüyoruz.

Her devirde olduğu gibi gözden geçirdiğimiz kitabelerin antik şehirleri süsledikleri devirlerde de dine kadınlar daha fazla zaman, erkekler daha fazla para ayırabilmişlerdir.

Muhtelif bölgelerden birer ikişer kitabe yukarıdaki gruplar dışında kalmış, ekserisi fragment olan 17 kitabenin de nev'i tespit edilememiştir.

Tanrıçanın zikri bakımından rekor Ephesos'dan çok uzun bir vakıf kitabesindedir (26). Bunda çeşitli epithet'leri ile Artemis 77 defa muhtelif vesilelerle geçmektedir.

Lydia'dan bir mukavele de (27), bilhassa mâbede ait paranın işletilmesi bakımından, pek mühim bir vesikadır. Mukavelede taraftar Artemis namına mâbedin idarecileri ile kendisine mâbet hazinesinden 1325 altın stater ikraz edilen Mnesimakhos'dur. Borçlunun muhtelif köylerdeki arazisi, senelik gelirleri de belirtilerek, ipotek edilmiş, vadesinde ödeyemediği takdirde borcun iki misli olan 2650 altın stater'in tahsil edileceği de tasrih olunmuştur.

Karia'da biri Lagina'dan, diğeri Panamaros'dan iki kitabe de rahiplerin icraatı belirtiliyor.

Phrygia'da Akmonia şehrinde bulunmuş bir vasiyetnamede Artemis Ephesia'yı, diğer tanrılar arasında, hükümleri koruyucu sıfatıyla görüyoruz.

(26) Ephesos, II, No: 27.

(27) AJA, XVI, 1912 sa. 11 vd. = Sardis, VII/1, No: 1.

Aynı mevzua bir Pamphylia kitabesinde de rastlanmaktadır (28). Lyrboton Komae (Varsak civarında Pazar gediği) de bulunmuş olan vasiyetnamede, bütün mallarını annesine, onun ölümünden sonra da Apollon Lyrboton'a intikal etmek şartıyla, bırakan Stasios Trokondos oğlu Mouas, vazettiği şartları yerine getirmeyanın Artemis Pergaia'ya 1000 dinar ceza ödemesini kaydediyor.

(28) SEG, VI, No: 673.

Küçükasya'da asırlarca hüküm süren Artemis'in tahtından nasıl indirildiğini de bir kitabeden öğreniyoruz:

Δαίμονος Ἀρτέμιδος κθελὼν ἀπατήλιον εἶδος
Δημέας ἀτρεικίης ἀνθετο σῆμα τόδε.
Εἰδῶλων ἐλατῆρι θεὸν στυρόν τε γερέρων,
Νικοφόρον Χριστοῦ σύνβολον ἀθάνατον (29).

(29) Ephesos, I, sa. 103. = JOAI, VIII, 1905, sa. 69.

BİBLİYOGRAFYA

(Artemis ile alakalı kitabelerin neşriyatı)

IONIA:

A. M. = Mitteilungen des Deutschen Arch. Inst., Athenische Abteilung:

F. Hiler von Gaertringen: XIX, 1894, sa. 19, No: 9 (=Ins. Magn. No: 133), sa. 26, No: 18 (=B.C.H., XV, sa. 539, No: 4=Ins. Magn., No: 139); A. Fontrier: XXI, 1896, sa. 375 (=B.C.H., XX, sa. 393 = Ephesos, I, sa. 35, Not: 2=R.A., 31, 1897, sa. 145, No: 34).

Ann. d. Inst. = Annali dell' Instituto di Corrispondenza Archeologica: G. Henzen, 1842, sa. 150.

B.C.H.=Bulletin de Correspondance Hellénique: O. Riemann: I, 1877, sa. 291, No: 78 (=Syll., No: 286), sa. 293, No: 84; V.Berard: XV, 1891, sa. 539, No: 4 (=bk. yukarıda: A. M., XIX, sa. 26, No: 18); A. Fontrier: XX, sa. 393 (=bk. yukarıda: A. M., XXI, sa. 375); R. Demangel-A. Laumonier: XLVI, 1922, sa. 344, No: 36 (=S. E.G., II, 615); A. Oguse: LV, 1931, sa. 168.

C.I.G.=Corpus Inscriptionum Graecarum: No: 2852 (=O.G.I., No: 214=R. Phill., XXII, sa. 121 vd. = Syll., No: 170 = Welles, No: 5), 2855, 2866, 2885, add. 2885 b, add. 2885 c, add. 2885 d (=R. Phil., XXII, sa. 50 vd.), 2914 a (=Ins. Magn., No: 196 = Texier, III, sa. 95), 2914 b (=Froehner, No: 65 = Texier, III, sa. 96), 2916, 2917 (=Ins. Magn., No: 362), 2954 a ve b, 2958 (=Ephesos, III, No: 92), 2963 c, 2972, 2986, 2994 b, 3001, 3002 (=Texier, II, sa. 286, No: 16), 3155.

Ephesos = Forchungen in Ephesos veröffentlicht vom Österreichischen Archaeologischen Institute: I, sa. 35, Not: 2 (=bk. yukarıda: A.M., XXI, sa. 375), sa. 103 (=J.O.A. I, VIII, sa. 69), No: 2, 3 (=R.A., 9, 1907, sa. 359, No: 43), II, sa. 104, 141; No: 4, 10, 20 (=R. Phil., 37, 1913, sa. 87), 26, 27, 28 a, 28 b, 28 c, 28 d, 28 e (=J. O. A. I, II, sa. 44 = OGI, No: 480 = R. A., 35, 1899, sa. 181, No: 64), 28 f, 28 g, 29 (=J. O. A. I, II, sa. 45), 34 (=S.E.G., IV, No: 563), 35,

37, 40, 47, 64. III, No: 1 A, 3, 4 (=J. O. A. I, VII, sa. 48), 5 (=J. O. A. I., VII, sa. 47 = R. A., 4, 1904, sa. 306, No: 97), 8, 41, 59, 60, 61, 68, 72, 76, 77, 78, 80, 86, 92 (=C.I.G., No: 2958), 93.

Froehner = W. Froehner, Les Inscription Grecques du Louvre: No: 65 (=bk. yukarıda: C.I.G., No: 2914 b).

Hellenica = L. Robert, Hellenica, Recueil d'Epigraphie de Numismatique et d'Antique ités Grecques V, sa. 59, VI, sa. 39 (=Ins. Magn. No: 142).

Ins. Magn. = Die Inschriften von Magnesia am Maeander: No: 5, 9, 10, 12, 16, 18 (=O. G. I. No: 231 = Welles, No: 31), 19 (=O. G. I., No: 232 = Welles, No: 32), 22 (=O. G. I., No: 282 = Welles, No: 34), 23 (=Welles, No: 33), 25 b, 28, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58 (=S.E.G., IV, No: 502 =R.E.A., V, 1903, sa. 214 vd.), 59, 60, 61, 62, 63, 64, 66, 71, 72, 73 a (=bk. yukarıda: No: 58), 78, 79, 80, 81, 82, 83, 85, 86, 87 (=O.G.I., No: 319), 89, 93, 97, 98, 100 (=R. A., 26, 1895, sa. 115), 104, 105, 119, 120, 122 a, 133 (=A. M., XIX, sa. 19, No: 9), 139 (=bk. yukarıda: A. M. XIX, sa. 26, No: 18), 142 (=Hellenica, VI, sa. 39), 156, 161, 178, 182, 195 (=bk. yukarıda: C.I.G., No: 2914 b), 196 (=bk. yukarıda: C.I.G., No: 2914 a), 200, 205, 206, 362 (=C.I.G., No: 2917), 381.

Ins. Priene = Inschriften von Priene: No: 37, 47, 53, 54, 59, 231.

J.O.A.I. = Jahreshette des Österreichischen Archäologischen Instituts: R. Heberdey: I, 1898, sa. 76 (=R. A. 32, 1898, sa. 466, No: 66), II, 1899, sa. 44 (=bk. yukarıda: Ephesos, II, No: 28 e), sa. 45 (=Ephesos, II, No: 29), sa. 49 (=O. G.I., No: 481 = R.A., 35, 1899, sa. 182, No: 66), sa. 50 (=R.A., 35, 1899, sa. 182, No: 65), III, 1900, sa. 88, VII, 1904, sa. 42 (=R.A., 4, 1904, sa. 305, No: 96), sa. 44, sa. 47 (=bk. yukarıda: Ephesos, III, No: 5), sa. 48 (=Ephesos, III, No: 4), VIII, 1905, sa. 69 (=Ephesos,

I, sa. 103). J. Keil: XXIII, 1926, Beibl. sa. 73 (=S.E.G., IV, No: 513), sa. 280 (=S.E.G., IV, No: 518), sa. 281 (=S.E.G., IV, No: 516), XXIV, 1928, sa. 27 (=S.E.G., IV, No: 534), sa. 61 (=S.E.G., IV, No: 515), XXV, 1929, sa. 17 (=S. E. G., IV, No: 523), sa. 25 (=S.E.G., IV, No: 533), XXVIII, 1933, sa. 43 (=R. A., 2, 1933, sa. 401, No: 123), XXX, 1935, sa. 198, No: 4.

Kaibel = G. Kaibel, Epigrammata Graeca ex Lapidibus Conlecta: No: 238, add. 241 a, add. 288 a.

Keil — Premerstein = J. Keil ve A. von Premerstein, Reise 1-3, Denkschriften d. Kais. Akademie d. Wissenschaften in Wien LIII 2 (1910), LIV 2 (1911), LVII 1 (1914): III, sa. 99, No: 146.

M. χ. B. = Μουσειὸν καὶ Βιβλιοθηκὴ Τῆς Ἐδραγγελίας Σχολῆς (Smyrna): 1875, sa. 116, No: 18', 1876, sa. 47, No: ρζζ', 1885, sa. 28, No: 252 (=S.E.G., IV, No: 628).

Milet = Milet: Ergebnisse der Ausgrabungen u. Untersuchungen: 1/2, No: 24, 1/3, No: 131, 148, 150, sa. 262 (=O.G.I., No: 745), sa. 409, 1/7, No: 202, 265, 302, II/3, No: 400.

O.G.I. = W. Dittenberger, Orientis Graeci Inscriptiones Selectae: No: 9, 35 (=R. Phil., 24, 1900, sa. 323), 214 (=bk. yukarıda: C.I.G., No: 2852), 225 (=R. Phil., 25, 1901, sa. 9 = Welles, No: 18), 226 (=R. Phil., 25, 1901, sa. 6), 231 (=bk. yukarıda: Ins. Magn. No: 18), 232 (=bk. yukarıda: Ins. Magn. No: 19), 282 (=bk. yukarıda: Ins. Magn. No: 22), 319 (=Ins. Magn. No: 87), 472 (=R. Phil. 23, 1899, sa. 148), 480 (=bk. yukarıda: Ephesos, II, 28 e), 481 (=bk. yukarıda: J. O. A. I., II, sa. 49), 496, 745 (=Milet, I/3, sa. 262).

R. A. = Revue Archéologique: O. Rayet: 2. seri, 28, 1874, sa. 104 (=Syll., No: 391), 33, 1877, sa. 105 (=Syll. No: 370), S. Reinach: 3. seri, 26, 1895, sa. 115 (= Ins. Magn., No: 100), R. Cagnat: 3. seri, 31, 1897, sa. 145, No: 34 (=bk. yukarıda: A. M., XXI, sa. 375), 32, 1898, sa. 466, No: 66 (=J.O.A. I., I, sa. 76), 35, 1899, sa. 181, No: 64 (=bk. yukarıda: Ephesos, II, No: 28 e), sa. 182, No: 65 (=J. O. A. I., II, sa. 50), sa. 182, No: 66 (=bk. yukarıda: J.O.A. I., II, sa. 49), R. Cagnat - M. Besnier: 4. seri, 2, 1903, sa. 167, No: 188 (= R.E.A., IV, sa. 260), 4, 1904, sa. 305, No: 96 (=J.O.A.I., VII, sa. 42), sa. 306, No: 97 (=bk. yukarıda: Ephesos, III, No: 5), 9, 1907, sa. 359, No: 43 (=Ephesos, I, No: 3), 20, 1912, sa. 450, No: 137., R. Cagnat - Alf. Merlin: 6. seri, 2, 1933, sa. 401, No: 123 (J. O. A. I., XXVIII, sa. 43).

R.E.A. = Revue des Etudes Anciennes : A. Fontrier: IV, 1902, sa. 195, No: 6, sa. 260 (=R.A., 2, 1903, sa. 167, No: 188), M. Holleaux: V, 1903, sa. 214 (=bk. yukarıda: Ins. Magn., No: 58).

Recueil = R. Dareste - B. Haussoulier - Th. Reinach, Recueil des Inscriptions Juridiques:

I, No: 4 (=Syll. No: 253).

R. E. G. = Revue des Etudes Grecques: Al. - Emm. Contoleon: XIV, 1901, sa. 297.

R. Phil = Revue de Philologie, d'histoire et Littérature Anciennes:

B. Haussoulier: 2. seri, XXII, 1898, sa. 50 (=C.I.G., No: add. 2885 d) sa. 121 (=bk. yukarıda: C.I.G., 2852), XXIII, 1899, sa. 148 (=O.G.I. No: 472), sa. 315, No: 32, sa. 319, No: 36, XXIV, 1900, sa. 323 (=O.G.I., No: 35), XXV, 1901, sa. 6 (=O.G.I., No: 226), sa. 9 (=bk. yukarıda: O. G.I., No: 225). Ch. Picard: XXVII, 1913, sa. 87 (= Ephesos, II, No: 20).

S.E.G. = Supplementum Epigraphicum Graecum:

II, No: 615 (= B. C. H., XLVI, sa. 344, No: 36), IV, No: 502 (=bk. yukarıda: Ins. Magn., No: 58), 513 (=J.O.A.I., XXIII, sa. 73), 515 (= J.O.A.I., XIV, sa. 61), 516 (= J. O. A. I., XXIII, sa. 281), 518 (=I.O.A.I., XXIII, sa. 280), 523 (=J.O.A.I., XXV, sa. 17), 533 (= J. O.A.I., XXV, sa. 25), 534 (=J.O.A.I., XXIV, sa. 27), 535, 536 (=Ephesos, II, No: 34), 628 (=M. χ. B., 1885, sa. 28, No: 252).

Syll. = W. Dittenberger, Sylloge Inscriptionum Graecarum:

No: 134, 170 (=bk. yukarıda: C.I.G., No: 2852), 253 (=Recueil, I, No: 4), 286 (=B.C.H., I, sa. 291, No: 78), 370 (=R.A. 33, 1877, sa. 105), 391 (=R.A., 28, 1874, sa. 104).

Teixer = Ch. Teixer, Description de l'Asie Mineure:

II, sa. 286, No: 16 (=bk. yukarıda: C.I.G., No: 3002), III, sa. 95 (=bk. yukarıda: C.I.G., 2914 a), sa. 96 (=bk. yukarıda: C.I.G., No: 2914 b).

Welles = C. B. Welles, Royal Correspondence in the Hellenistic Period:

No: 5 (=bk. yukarıda: C.I.G., No: 2852), 18 (=bk. yukarıda: O.G.I., No: 225), 19, 31 (=bk. yukarıda: Ins. Magn., No: 18), 32 (=Ins. Magn. No: 19), 33 (=Ins. Magn., No: 23), 34 (=bk. yukarıda: Ins. Magn. No: 22).

K A R I A:

A. M.

A.E. Kontoleon: XIV, 1889, sa. 108, No: 62, W. Judeich: XIV, 1889, s. 371 (=B.S.A., XXII, sa. 201), sa. 375 (=B.C.H., XXII, sa. 400, No: 48), sa. 381 (=Froehner, No: 49 c), sa. 383 (=Froehner, No: 49 d), sa. 385 (=B.C.H., XXII, sa. 392, No: 39 = B.S.A., XXII sa. 197), sa. 388 sa. 391 (=Froehner, No: 40).

Ann. d. Inst.

1830, sa. 218 (=C.I.G., No: 2656 = Syll. No: 371).

B.C.H.

A. Hauvette - B. M. Dubois: V, 1881, sa. 39,

No: 3, sa. 192, No: 14. B. Haussoullier: IV, 1880, sa. 398, No: 7. G. Cousin - Ch. Diehl: XI, 1887, sa. 147, No: 48, XIII, 1889, sa. 37, No: 5, XIV, 1890, sa. 119. G. Cousin - G. Deschamps: XII, 1888, sa. 83, No: 9, sa. 101, No: 21, sa. 266, No: 50, sa. 267, No: 51, sa. 268, No: 52, sa. 269, No: 54, G. Cousin: XXII, sa. 392, No: 39 (=bk. yukarıda: A. M. XIV, sa. 385), sa. 400, No: 48 (=A. M., XIV, sa. 375), XXVIII, 1904, sa. 41, No: 26. P. Foucart: XIV, 1890, sa. 373, No: 15, J. Hatzfeld: XLIV, 1920, sa. 84, No: 18. A. W. Person: XLVI, 1922, sa. 417, No: 23 (= S. E. G., II, No: 564), A. Laumonier: LVIII, 1934, sa. 372, No: 39 c.

B.S.A. = Annual of the British School at Athens:

W. H. Buckler: XXII, 1916 - 1918, sa. 197 (= bk. yukarıda: A. M. XIV, sa. 385), sa. 201 (= A. M. XIV, sa. 371).

Cauer = P. Cauer, *Delectus Inscriptionum Graecarum propter Dialectum Memorabilium*: No: 166 (=Fick, No: 3502 = Newton, *Hist. of Disc.*, II/2, sa. 766, No: 52).

C. I. G.

No: 2656 (=bk. yukarıda: Ann. d. Inst., 1830, sa. 218), 2661 (=Kaibel, No: 786), 2671, 2683 (=Texier, III, sa. 130), 2694, 2699, 2737 b, 2823.

Fick = Die epirotischen, akarnanischen, aetolischen, aenianischen und phthiotischen Inschriften:

No: 3502 (=bk. yukarıda: Cauer, No: 166), 3512 (=Newton, *Hist. of Disc.* II/2, sa. 745, No: 28).

Froehner:

No: 40, (=A.M. XIV, sa. 391), 49 c (=A.M., XIV, sa. 381), 49 d (= A. M., XIV, sa. 383), 50 a, 54.

J.H.S. = Journal of Hellenic Studies:

E. L. Hicks: IX, 1888, sa. 339, No: 1, W. R. Paton - J. L. Myres: XVI, 1806, sa. 225, No: 19 (=R. Phil., XX, 1896, sa. 96, No: 2), sa. 231, No: 34 (=O.G.I., No: 217 = Welles, No: 39), sa. 232, No: 35 a. G.E. Bean: LXXIII, 1953, sa. 29, No: 9.

Kaibel:

No: 786 (=C.I.G., No: 2661).

Mendel = G. Mendel, *Catalogue des Sculptures Grecques, Romaines et Byzantines*: I, No: 255.

Newton, *Hist. of Disc.*:

II/2, sa. 698, No: 6, sa. 745, No: 28 (=Fick, No: 3512), sa. 766, No: 52 (= bk. yukarıda: Cauer, No: 166).

O. G. I.:

No: 217 (=bk. yukarıda: J.H.S., XVI, sa. 231, No: 34).

R.E.G.:

T. Reinach: VI, 1893, sa. 159, No: 3 a, XIX, 1906, sa. 117, No: 38.

Robert, Carie = L. Robert, *La Carie* sa. 362, No: 183.

R. Phil.:

B. Haussoullier: 2. seri, XX, 1896, sa. 96, No: 2 (=J.H.S., XVI, sa. 225, No: 19).

S.E.G.:

II, No: 564 (= B. C. H., XLVI, sa. 417, No: 23).

Syll.:

No: 371 (= bk. Ann. d. Inst. 1830, sa. 218).

Texier:

III, sa. 139 (=C. I. G., No: 2683).

Welles:

No: 39 (=bk. yukarıda: J.H.S., XVI, sa. 231, No: 34).

L Y D I A :

A. J. A. = American Journal of Archaeology:

W. H. Buckler - D. M. Robinson: XVI, 1912, sa. 11 vd., 526 vd. (= Sardis, VII/1, No: 1), XVII, 1913, sa. 35A, No: 4/1, sa. 355, No: 5/1 ve 5/II (=Sardis, VII/1, No: 52/1 ve 52/2), sa. 359, No: 6, XVIII, sa. 329, No: 20/XII (=I. G.R., IV, No: 1756 = Sardis, VII/1, No: 8/XII).

A. M.:

A. Papadopulos Kerameus: III, 1878, sa. 56, No: 2 (= M. χ. B., 1876, sa. 117, No: 3), A. E. Kontoleon: XII, 1887, sa. 254, No: 2 (= M. χ. B., 1885, sa. 5A, No: 1) δ' = R. A., 7, 1886, sa. 156, No: 2), sa. 254, No: 10, sa. 255, No: 20, XIV, 1887, sa. 106, No: 56, F. Hiller von Gaertingen: XVI, 1881, sa. 08 (=R. A., 18, 1891, sa. 113, No: 50 = Welles, No: 73 ve 74), A. Conze - C. Schuchhardt: XXIV, 1899, sa. 225, No: 55 (=B.C.H., X, sa. 222, No: 31), sa. 228, No: 63, E. Yordanides: XXIV, 1899, sa. 9A, No: 5.

Anat. Stud. Ramsay = Anatolian Studies presented to Sir W. M. Ramsay:

Sa. 386 vd. (=S. E. G., IV, No: 632).

B. C. H.:

P. Foucart: IV, 1880, sa. 128 (=M. χ. B., 1880, sa. 127, No: 165 = R. A., 6, 1885, sa. 107), XI, 1887, sa. 81, No: 2, sa. 95, (=M. χ. B., 1886, sa. 35, No: 01γ'), A. Hauvette - M. Dubois: V, 1881, sa. 348, No: 12 (=Panakonstantinou, No: 38, = Sterrett, *Ep. Journ.* No: 385), P. Paris: VIII, 1884, sa. 376 (=R.A., 6, 1885, sa. 108), sa. 378 (=M. χ. B., 1880, sa. 165, No: τ'δ' = R.A., 6, 1885, sa. 109 = J.H.S., X, sa. 227, No: 23), M. Clerc: X, 1886, sa. 422, No: 31 (= A. M., XXIV, sa. 225, No: 55), G. Radet: XI, 1887, sa. 448 (=M. χ. B., 1886, sa. 51, No: 0λβ'), sa. 478.

B.S.A.:

W. H. Buckler: XXI, sa. 177 (= M. χ. B., 1886, sa. 84, No: 005')

Buresch, *Aus Lydien* = K. Buresch, *Aus Lydien: Epigraphischgeographische Reiseberichte*:

Sa. 117, No: 56, sa. 214.

Cauer:

No: 125 (=C.I.G., No: 3058), No: 128.

C.I.G.:

No: 3058 (=Cauer, No: 125), 3137 (=O.G.I., No: 229 = Robert, Villes, sa. 87 = Syll. No: 171), 3422, 3459 (=Hellenica. IX, sa. 20 = Sardis, VII/1, No: 55 = S.E.G., IV, No: 636), 3477, 3507, 3508.

Hellenica:

VI, sa. 34, 108, No: 44, 109 (=S.E.G., IV, No: 652), IX, sa. 20 (=bk. yukarıda: C. I. G., No: 3459), X, sa. 163.

I. G. R. = Inscriptiones Graecae ad Res Romanas pertinentes:

IV, No: 1756(=bk. yukarıda: A.J.A. XVIII, sa. 329, No: 29/XII).

J. H. S.:

W. M. Ramsay: X, 1889, sa. 226, No: 20 (=M. χ. B., 1885, sa. 54, No: υλγ' = R. A., 7, 1886, sa. 156, No: 1), sa. 226, No: 21 (=M. χ. B., 1885, sa. 55, No: υλς' = R. A., 7, 1886, sa. 157, No: 5=S.E.G., IV, No: 651), sa. 227, No: 22 (=M. χ. B., 1880, sa. 164, No: τλβ' =R.A., 6, 1885, sa. 107), sa. 227, No: 23 (=bk. yukarıda: B.C.H., VIII, sa. 378).

Keil - Premerstein:

I, No: 30, 31, 32, 33, 34, 122, 177, II, No: 178, III, No: 17, 117, 132, 138, 152.

M. χ. B.:

1876, sa. 117, No: 3 (= A. M., III, sa. 56, No: 2), 1880, sa. 127, No: 165 (=bk. yukarıda: B.C.H., IV, sa. 128), sa. 162, No: τξέ, sa. 163, No: τλά (=R. E. A., VI, sa. 307), sa. 164, No: τλβ' (= bk. yukarıda: J. H. S., X, sa. 227, No: 22), sa. 165, No: τλδ' (= bk. yukarıda: B.C.H., VIII, sa. 378), sa. 168, No: τμ', 1885, sa. 54, No: υλγ' (=bk. yukarıda: J. H. S. X., sa. 226, No: 20), sa. 54, No: υλς' (=bk. yukarıda: A. M., XII, sa. 254, Not: 2), sa. 55, No: υλέ (=R. A., 7, 1886, sa. 157, No: 3), sa. 55, No: υλς' (= bk. yukarıda: J.H.S., X, sa. 226, No: 21), 1886, sa. 35, No: φιγ' (=B.C.H., XI, sa. 95), sa. 51, No: φλβ' (=B.C.H., XI, sa. 448), sa. 82, No: φος', sa. 84, No: φος' (=B. S.A., XXI, sa. 177).

O. G. I.:

No: 229 (=bk. yukarıda: C.I.G., No: 3137), 470 (=R. A., 6, 1885, sa. 105).

Pappakonstantinou = M. Pappakonstantinou, Αἱ Τράλλεις:

No: 38 (=bk. yukarıda: B.C.H., V, sa. 348, No: 12).

R. A.:

S. Reinach: 3. seri, 6, 1885, sa. 105, No: 1 (=O. G. I., No: 470), sa. 107 (=bk. yukarıda: B.C.H., IV, sa. 128), sa. 107 (=bk. yukarıda: J.H.S., X, sa. 227, No: 22), sa. 108 (=B.C.H., VIII, sa. 376) sa. 109 (=bk. yukarıda: B.C.H., VIII, sa. 378), 7, 1886, sa. 156, No: 1 (=bk. yukarıda: J.H.S., X, sa. 226, No: 20), sa. 156, No:

2 (=bk. yukarıda: A. M., XII, sa. 254, Not: 2), sa. 157, No: 3 (= M. χ. B. 1885. sa. 55, No: υλέ), sa. 157, No: 4 (= M. χ. B., 1885, sa. 55, No: υλς'), sa. 157, No: 5 (=bk. yukarıda: J.H.S., X, sa. 226, No: 21), R. Cagnat: 3. seri, 18, 1891, sa. 413, No: 150 (=bk. yukarıda: A. M., XVI, sa. 98).

R. E. A.:

G. Radet: VI, 1904, sa. 307 = VII, 1905, sa. 1 ve Lev. I (=M. χ. B., 1880, sa. 163, No: τλά).

Robert, Villes:

Sa. 87 (=bk. yukarıda: C.I.G., No: 3137).

Sardis = Sardis, Publications of the American Society for the Excavation of Sardis:

VII/1, No: 1 (=A.J.A., XVI, sa. 11), 8/XII (= A. J. A., XVIII, sa. 329, No: 29/XII), 50, 52/I (=A.J.A., XVII, sa. 355, No: 5/I), 52/II (=A. J. A., XVII, sa. 355, No: 5/II), 55 (=bk. yukarıda: C.I.G., No: 3459), 85, 87, 91, 92, 93, 95, 177, 193.

S. E. G.:

IV, No: 632 (=Anat. Stud. Ramsay, sa. 386 vd.), 636 (=bk. yukarıda: C.I.G., No: 3459), 645, 647, 648, 649, 650, 651 (=bk. yukarıda: J. H. S., X, sa. 226, No: 21), 652 (=Hellenica, VI, sa. 109).

Sterrett, Ep. Journ. = J. R. S. Sterrett, An Epigraphical Journay in Asia Minor:

No: 385 (=bk. yukarıda: B. C. H., V, sa. 348, No: 12).

Syll:

No: 171 (=bk. yukarıda: C. I. G., No: 3137). Welles:

No: 73 ve 74 (=bk. yukarıda: A. M., XVI, sa. 98).

M Y S I A :

A. M.:

H. G. Lolling: VI, 1881, sa. 229 (=Syll. No: 113), VII, 1882, sa. 156, IX, 1884, sa. 25 (= C. I. G., No: 3699), sa. 63, J. H. Mordtmann: X, 1885, sa. 208, No: 31, A. Conze - C.Schuchhardt: XXIV, 1899, sa. 202, XXIX, 1904, sa. 169, No: 12.

Alt. v. Perg. = Die Alertümer von Pergamon:

VIII/1, No: 13, 99, VIII/2, No: 268 E (= O.G.I., No: 437), 311, 324.

B. C. H.:

A. Plassart - Ch. Picard: XXXVII, 1913, sa. 153, No: 1.

C. I. G.:

No: 3537, 3562 (=Franz, sa. 17 = Recueil, I, No: 3 = Syll. No: 470), 3657, add. 3695 e, 3699 (=A. M., IX, sa. 25).

Franz = J. Franz, Fünf Inschriften und fünf Städte in Kleinasien:

Sa. 17 (=bk. yukarıda: C. I. G., No: 3562). Hellenica:

X, sa. 126 vd.
 J. H. S.
 F. W. Hasluck: XXIV, 1904, sa. 34, No: 51.
 Mendel:
 III, No: 854.
 O. G. I.
 No: 437 (=Alt. v. Perg., VIII/2, No: 288 E).
 Recueil:
 I, No: 3 (=bk. yukarıda: C. I. G., No: 3562).
 Syll.:
 No: 113 (= A. M., VI, sa. 229), 470 (=bk. yukarıda: C. I. G., No: 3562).
B I T H Y N I A :
 B. C. H.:
 Ph. E. Legrand: XVII, 1893, sa. 543, No: 25.
 C. I. G.:
 N: 3768.
P H R Y G I A :
 A. M.
 A. Wilhelm: LI, 1926, sa. 17 (=Hellenica, X, sa. 117 = R. E. A., VIII, sa. 184 = S. E. G., VI, No: 173).
 C. I. G.:
 No: 3842, 3871 d (R. U. M., II, 1896, sa. 288, Not: 3).
 Hellenica:
 X, sa. 66 vd., sa. 117 (=bk. yukarıda: A. M., LI, sa. 17).
 J. H. S.:
 W. M. Ramsay: IV, 1883, sa. 64, No: 6 (= M.A.M.A., IV, sa. 40, No: 122 = Ramsay C. B., sa. 760, No: 701), J. Arthur - R. Munro: XVII, 1807, sa. 282, No: 41.
 M.A.M.A. = Monumenta Asiae Minoris Antiqua:
 IV, sa. 14, No: 49 b., sa. 40, No: 122 (=bk. yukarıda: J.H.S., IV, sa. 64, No: 6), VI, sa. 135, No: 388.
 R. A.
 R. Cagnat - M. Besnier: 3. seri, 41, 1902, sa. 357, No: 96 (=R. E. A., III, 1901, sa. 273).
 Ramsay C. B. = W. M. Ramsay, The Cities and Bishoprics of Phrygia:
 Sa: 760, No: 701 (= bk. yukarıda: J. H. S., IV, sa. 64, No: 6).
 R. E. A.
 W. M. Ramsay: III, 1901, sa. 273 (= R. A., 41, 1902, sa. 357, No: 96), E. Michon: VIII, 1906, sa. 184 (=bk. yukarıda: A. M., LI, sa. 17).
 R. E. G.:
 S. Reinach: III, 1890, sa. 65, No: 12.
 R. U. M. = Revue des Universités du Midi:
 G. Radet: II, 1896, sa. 288, Not: 3 (=C. I. G., No: add. 3871 d).
 S. E. G.:
 VI, No: 173 (=bk. yukarıda: A. M., LI, sa. 17).
L Y K I A :

B. C. H.
 V. Bérard: XIV, 1890, sa. 163 (=O. G. I., No: 55), sa. 168, No: 2, A. Diamantaras: XXIII, 1899, sa. 335, No: 6.
 C. I. G.
 No: add. 4300 t, add. 4303 h (=I. G. R., III, 700).
 Heberdey, Opramoas = R. Heberdey, Opramoas: Inschriften vom Heroon zu Rhodiapolis: XIII, XIV, XVIII, XIX (= I. G. R., III, 739 XIII, XIV, XVIII, XIX).
 He. - Ka. = R. Heberdey - E. Kalinka, Eine neue Ehrenliste aus Lykien:
 Sa. 2, No: II A (=I. G. R., III, No: 704, II A).
 I. G. R.
 III, No: 578 (=Reisen B. N., sa. 63, No: 30), 583 (=Reisen B. N., sa. 69, No: 45), 700 (=C. I. G., No: add. 4303 h), 704, II A (= He.-Ka., No: II A), 714 (=Reisen P. L., sa. 45, No: 82), 739/XIII, XIV, XVIII, XIX (=Heberdey, Opramoas, XIII, XIV, XVIII, XIX), 742 (= J. H. S., XV, sa. 122, No: 9).
 J. H. S.
 C. F. Hill: XV, 1895, sa. 122, No: 9 (=I. G. R., III, 742), H. A. Ormerod-E. G. Robinson: XXXIV, 1914, sa. 4, No: 9.
 Metzger = H. Metzger, Catalogue des Monuments Votifs du Musée d'Adalia: Sa. 35.
 O. G. I.
 No: 55 (=B. C. H., XIV, sa. 163), 01, 746.
 Reisen B N. = O. Bendorf - G. Niemann, Reisen in Lykien und Karien:
 Sa. 63, No: 30 (=I. G. R., III, No: 578), sa. 60, No: 45 (=I. G. R., III, No: 583), sa. 77, No: 53.
 Reisen H. K. = R. Heberdey - E. Kalinka, Bericht über Reisen in südwestlichen Kleinasien:
 Sa. 17, No: 52, 53.
 Reisen P L. = Petersen - von Luschan, Reisen in Lykien:
 Sa. 45, No: 82 (=I. G. R., III, No: 714).
 Robert Villes:
 Sa. 144 (=S. E. G., II, 684).
 S. E. G.
 II, No: 672, 684 (=Robert Villes, sa. 144), VI, No: 770.
P A M P H Y L I A :
 Anat. Stud. Ramsay:
 Sa. 297 vd. (=S. E. G., II, No: 705).
 Ann. d. Inst.
 1852, sa. 162 (=B.C.H., X, sa. 159, No: 7 = C. I. G., No: 4342 b = I. G. R., III, No: 797 = Lanckoronski, I, No: 39).
 B. C. H.
 W. M. Ramsay: VII, 1883, sa. 263, No: 5 (= I. G. R., III, No: 780) G. Radet - P. Paris: X, 1886, sa. 159, No: 7 (=bk. yukarıda: Ann. d. Inst., 1852, sa. 162).

B. S. A.

H. A. Ormerod - E. S. G. Robinson: XVII, 1910/11, sa. 229, No: 8 (= S. E. G., VI, No: 673), sa. 231, No: 9 (=S. E. G., VI, No: 672), sa. 245, No: 31.

C. I. G.

No: 4342 (=I. G. R., III, 796 = Lanckoronski, I, No: 33), 4342 b (=bk. yukarıda: Ann. d. Inst. 1852, sa. 162).

I. G. R.

III, No: 780 (=B.C.H., VII, sa. 263, No: 5), 790 (=Lanckoronski, I, No: 36), 796 (=bk. yukarıda: C. I. G., No: 4342), 797 (=bk. yukarıda: Ann. d. Inst., 1852, sa. 162).

Lanckoronski:

I, No: 29 (= S. E. G., VI, No: 724), 29 A, 33 (=bk. yukarıda: C. I. G., No: 4342), 36 (= I. G. R., III, No: 790), 39 (=bk. yukarıda: Ann. d. Inst., 1852, sa. 162), 51.

S. E. G.

II, No: 705 (=Anat. Stud. Ramsay, sa. 297 vd.), 708, VI, No: 672 (= B. S. A., XVII, sa. 231, No: 9), 673 (=B.S.A., XVII, sa. 229, No: 8), 724 (=Lanckoronski, I, No: 29), 728.

P I S I D I A :

B. C. H.

W. H. Waddington: VII, 1883, sa. 127, No: 1 (= Sterrett, Ep. Journ., No: 263), E. Legrand - J. Chamonard: XVII, 1893, sa. 256, No: 36, G. Cousin: XXIII, 1899, sa. 294, No: 10 (=C. I. G., No: 4362), sa. 299, No: 23.

B. S. A.

A. M. Woodward: XVI, 1909/10, sa. 115, No: 7,

W. M. Ramsay: XVIII, 1911/12, sa. 74.

C. I. G.

No: add. 4341 f (=I. G. R., III, No: 784 =Kaibel, No: 808 = S. E. G., VI, 636), 4362 (=B. C. H., XXIII, sa. 294, No: 10), 4366 f (= I. G. R., III, No: 451).

I. G. R.

III, No: 297 (=Sterrett, Wolfe Exp., No: 370), 451 (=C. I. G., No: 4366 f), 454 (=J. H. S., XV, sa. 128, No: 27 = R. A. 27, 1895, sa. 393, No: 134) 784 (=bk. yukarıda: C. I. G., No: add. 4341 f).

J. H. S.

W. M. Ramsay: IV, 1883, sa. 25 (=Ramsay H. G., sa. 410 = Sterrett, Wolfe Exp. No: 366), A. H. Smith: VIII, 1887, sa. 250, No: 28 (= Sterrett, Ep. Journ., No: 82) C. F. Hill: XV, 1895, sa. 125, No: 19, sa. 128, No: 27 (=bk. yukarıda: I. G. R., III, No: 454).

Kaibel:

No: 808 (=bk. yukarıda: C. I. G., No: add. 4341 f).

Lanckoronski:

II, No: 57, 86, 241.

M. A. M. A .

IV, No: 165.

Metzger:

Sa. 17.

R. A.

R. Cagnat: 3. seri, 27, 1895, sa. 393, No: 134 (=bk. yukarıda: I. G. R., III, No: 454), R. Cagnat - M. Besnier: 4. seri, 9, 1907, sa. 367, No: 64.

Ramsay, H. G. = W. M. Ramsay, The Historical Geograpy of Phrygia:

Sa. 410 (=bk. yukarıda: J. H. S., IV, sa. 25). S. E. G.

II, No: 733, VI, No: 598, 636 (=bk. yukarıda: C. I. G., No: add. 4341 f).

Sterrett, Ep. Journ.

No: 82 (= J. H. S., VIII, sa. 250, No: 28), 263 (= B. C. H., VII, sa. 127, No: 1).

Sterrett, Wolfe Exp. = J. R. S. Sterrett, The Wolfe Expedition to Asia Minor:

No: 366 (= J. H. S., IV, sa. 25), 370 (= I. G. R., III, No: 297), 380, 387, 493.

K I L I K I A :

I. G. R.

III, No: 903 (= J. H. S., XI, sa. 253, No: 27 = Reisen H W., sa. 26, No: 58), 904 (= J. H. S., XI, sa. 246, No: 16 = R. A., 17, 1891, sa. 264, No: 28), 925 (= Reisen H W., sa. 14, No: 39).

J. H. S.

E. L. Hicks, XI, 1890, sa. 246, No: 16 (= bk. yukarıda: I. G. R., III, No: 904), sa. 247, No: 17 (=Reisen H W., sa. 27, No: 59), sa. 253, No: 27 (=bk. yukarıda: I. G. R., III, No: 903).

R. A.

R. Cagnat: 3. seri, 17, 1801, sa. 264, No: 28 (=bk. yukarıda: I. G. R., III, No: 904).

Reisen H W. = R Heberdey - A. Wilhelm, Reisen in Kilikien:

Sa. 14, No: 39 (=I. G. R., III, No: 925), sa. 26, No: 58 (=bk. yukarıda: I. G. R., III, No: 903), sa. 27, No: 59 (= J. H. S., XI, sa. 247, No: 17).

L Y K A O N I A :

C. I. G.

No: 3993 (=Texier, II, sa. 142).

Texier:

II, sa. 142 (= C. I. G., No: 3993).

G A L A T I A :

J. H. S.

J. G. C. Anderson: XIX, 1899, sa. 306, No: 246.

İlave:

LYKIA'ya: 3 No. 11 kitabe G. E. Bean tarafından Belleten Cilt: XXII, Sayı: 85, sa. 81, No: 106 da neşredilmiştir.

PAMPHYLIA'ya: Makalenin başında Perge'de 1955 yılı kazısında ele geçtiği bildirilen iki kitabe A. M. Mansel tarafından Jahrbuch, 71, 1956, Beiblatt sa. 117/8, Abb. 67 ve sa. 119, Abb. 69 da neşredilmiştir.